

Datum
2025-03-03

Ärendenr
MSB 2025-00732

Ert datum
Ange vårt datum

Er referens
Ange er referens

Enheten för forskning och innovation (IF-FI)
Anna Dubaric Norling
010-240 4287
Anna.DubaricNorling@msb.se

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Slutredovisning av regeringsuppdraget att främja ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten, U2024/01012

Sammanfattning

Sammantaget ser MSB positivt på ett skyndsamt inrättande av en stödfunktion som bidrar till ansvarsfull internationalisering, men menar även att inslag hos den stödstruktur som slutrapporten föreslår riskerar att inte uppnå önskad effekt. MSB ser behov av att:

- säkerställa att lärosätenas säkerhetsarbete är gediget och tillräckligt enhetligt, liksom att
- krav på uppföljning tillkommer för att undersöka om hela stödstrukturen faktiskt leder till en mer ansvarsfull internationalisering.

Inledning

MSB välkomnar, utifrån det allvarliga säkerhetsläge som Sverige och omvärlden befinner sig i, att en stödfunktion inrättas för att säkerställa en ansvarsfull internationalisering. Det är viktigt att det hos aktörerna i forsknings- utbildnings- och innovationssystemet finns kunskap dels om den typ av hot som riktas mot Sverige, dels om lagstiftningen kring sekretess och säkerhetsskydd. Lika viktigt är att dessa aktörers arbete utformas så att frågorna faktiskt omhändertas i praktiken och efterlevs.

Säkerhetsläget har under de senaste åren blivit allt allvarigare och universitetens och högskolornas verksamhet är intressant för främmande makt. Lärosätenas krav på öppenhet och samverkan, inte minst internationellt, ställer stora krav på kunskap om och beredskap för att hantera hot och risker¹.

Det här gäller inte bara centralt på lärosätena, utan även de enskilda forskarna behöver vara medvetna om vikten av ett gediget säkerhetsarbete och om de krav som ställs på regelbunden uppföljning. Med utgångspunkt i detta har MSB ett antal synpunkter på den slutrapport som nu presenterats.

MSB:s syn på förslagets olika delar

Att samarbeta internationellt med forskare från andra länder är en viktig komponent för att utveckla ny kunskap och ny teknik, men samtidigt får inte den nationella säkerheten äventyras.

¹ Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor, U2024/00153

MSB ser positivt på rapportens förslag att bygga en stödstruktur med en utpekad stödfunktion hos en befintlig myndighet som lärosätena m.fl. kan vända sig till med frågor om hur de kan resonera kring och bedöma påtänkta internationella samarbeten. Det finns ett tydligt behov av stöd i dessa frågor. De är komplexa och svåra, men behöver hanteras för att nyttan med internationellt samarbete inte ska hota den nationella säkerheten.

Den granskning som Riksrevisionen gjorde av informationssäkerhetsarbetet vid svenska lärosäten samt utredning om säkerhetsarbetet vid svenska lärosäten visade stora behov av utveckling inom sektorn.² Det visar att behovet av stöd för att nå regelefterlevnad är omfattande. Likaså ser MSB att kommande cybersäkerhetslag kan bidra till att sätta fokus på arbete med att skydda lärosätenas information och utgöra en grundförutsättning för en ansvarsfull internationalisering. Det är därför viktigt att lärosätena inte undantas från denna lag.

MSB efterlyste i tidigare remissvar en tydligare beskrivning av hur stödfunktionen skulle vara uppbyggd och hur den ska fungera. I slutrapporten finns förslag om en stödfunktion där en myndighet har ett sammanhållande ansvar. Den sammanhållande värmyndigheten ska bistås av ett råd där myndigheter som utredarna kallar ”säkerhetsmyndigheterna” ska ingå. Rapporten pekar inte ut vilken myndighet som ska inrymma stödfunktionen och detaljer kring roller och arbetsmetoder kvarstår att utveckla. MSB menar att det är värdefullt att flera myndigheter ska bidra till stödstrukturen.

MSB välkomnar även att den egna myndigheten ingår med anledning av den kunskap om hot mot det civila försvaret som MSB besitter i rollen som ansvarig för samordningen av det civila försvaret. Därtill har MSB i rollen som forskningsfinansier kunskap om den verklighet som forskare befinner sig i. MSB kan med sin erfarenhet och kunskap både som ansvarig för samordningen av det civila försvaret och som finansier av forskning för det civila försvaret spela en betydande roll i att stödja lärosätena. Dock bör MSB ha en mindre roll än andra i stödstrukturen baserat på den lagstiftning om säkerhetsskydd som pekar ut ansvariga myndigheter, och där MSB inte ingår.

Enligt förslaget ska säkerhetsmyndigheterna inte överta något ansvar, utan lärosätena ska efter inhämtande av stöd fatta egna beslut utifrån de rutiner man själv satt upp. Lärosäten ska själva identifiera risker och etablera interna processer och riktlinjer för internationalisering medan stödfunktionen ska finnas för att svara på frågor i ett förebyggande arbete och ge stöd om något gått fel.

MSB menar att det på sitt sätt är rimligt att lärosätena själva har det yttersta ansvaret för att fatta initierade beslut om internationella samarbeten utifrån de säkerhetshot som finns mot Sverige och utifrån kraven på säkerhetsskydd. Samtidigt identifierar MSB utmaningar med upplägget som behöver hanteras. Det faktum att det är upp till respektive lärosäte att själv vända sig till stödfunktionen med frågor innebär att ett stort ansvar ligger på den enskilda

² Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor, U2024/00153, Informationssäkerhet vid universitet och högskolor – hanteringen av skyddsvärda forskningsdata, RiR 2023:20

forskaren att känna till stödfunktionen och reglerna kring säkerhetsskydd. Mot bakgrund av att kunskapsnivån om dessa frågor generellt är låg kan detta vara en risk.

Enligt MSB:s mening är det därför viktigt att stödfunktionen arbetar uppsökande och proaktivt så att man verkligen når ut både till lärosätena centralt och till de enskilda forskarna. Stödet till lärosätena behöver också följas upp. Detta kan förhoppningsvis i viss mån kompensera för den frivillighet som präglar arbetet och också stävja den brist på enhetlighet, förutsägbarhet och rättssäkerhet som kan uppstå om olika lärosäten gör olika bedömningar.

Avslutningsvis vill MSB återigen understryka att det är tidskritiskt att en ansvarsfull internationalisering skyndsamt kommer på plats givet säkerhetsläget.

I detta ärende har överdirektör Anna Starbrink beslutat. Anna Dubaric Norling har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Sara Myrdal, och tf enhetschef Monica Svantesson deltagit.

Anna Starbrink

Anna Dubaric Norling